

DM-EXKLUZÍV

Tétova kapkodás?

Az építészszövetség elnöke a világkiállításról

Noha erre semmiféle „külső” készítményt nem tapasztaltunk, lapunkban már többször medítettünk az 1995-re tervezett Budapest—Bécs világkiállításról. Legutóbb, a kormánybiztos szegedi „kortesbeszédéből” arról értesültünk, hogy ugyan sem a magyar Parlament, sem a világkiállítások nemzetközi irodája (BIE) nem mondta ki még a végső szót, gyakorlatilag kényszerpályán van az ügy. S mivel az esetleges tisztázott visszakoosznak immár vajmi kevés a valószínűsége — noha a Parlament dönthet még így —, a BIE december 14-ei határozatáig előttünk lévő öt hónapban nyilvánvalóan fel kell gyorsítani az előkészítő munkát. Ennek egy része — az infrastrukturális és a kifejezetten idegenforgalmi célokat szolgáló beruházásokon kívül — magának a világkiállításnak, mint „akciótérnek” meghatározása. Legalábbis az eseményekből arra lehetett következtetni, hogy az a fontos. Amint a Magyar Építőművészek Szövetségének a miniszterelnökhez a közelmúltban eljuttatott, s mindeddig nem publikált leveléből kiderül, épp a helykielégítésben érdekelték, a városrendező építész véleménye szerint sürgetőbb az Expo tartalmi megfogalmazása, koncepciójának kidolgozása. Válasz ugyan e levélre a címzettől nem érkezett, halvány jelei mégis mutatkoznak annak, hogy az építészársadalom — mely végül is lényeges szerephez jut majd magának a kiállításnak a létrehozásában — meghallgattatik. E jelekről kérdeztem először Borvendég Bélát, a szövetség elnökét.

— Még soha nem hallottam eddig a kormánybiztostól, hogy a világkiállítás nekünk a kultúránkat kell bemutatnunk. Meg azt, hogy ez az ország mivel járult hozzá a világkultúrához. S az elmúlt hétfőn itt, Szegeden mintha a mi levelünk idevonatkozó passzusait idézte volna. Meglepett azzal a bejelentéssel is, hogy Glatz Ferenc vezetésével valamiféle bizottság is alakult a kulturális „csomagterv” kidolgozására. A harmadik, szembetűnő jel az, hogy egyre inkább a dél-budai, Csepel-szigeti, a Dunához szervesen kapcsolódó területet hallom emlegetni. S tudnia kell: a szövetség már korábban, de a Németh Miklósnak írt levelében is tiltakozott az ellen, hogy három-négy helyszínre írják ki az építészeti tervpályázatot. (Emlékeztetőül: már a nemzeti színházi pályázat illetően kiírása is szeren-

csétlen megoldás, kudarc volt.) Tet-szik, nem tétszik, a helyszínt, az egyetlen helyszínt meg kell jelölni! Csak így biztosítható a pályázók esélyegyenlősége, azonos informált-

A MÉSZ levele Németh Miklóshoz (részlet)

„... az értékek szinte egy tekintetű befoghatók a páratlan dunai panoráma tablójában és eredetiségük bizonyosságát ott látható rajtuk 1100 áldó-verő esztendő történetének pecsétje...

Amikor a magyar építészek a közös világkiállítás ügye mellé álltak... olyan kiállítás lebegett a szemük előtt, amelynek terhei nem a lakosság vállát nyomják, de amelyet mindenki a maga ügyének és sikerének tudhat és híhet. Olyan kiállításra mondtak igent, amely része lehet a nem halogatható szellemi újjáépítésnek és javításnak a szegénységből való kilábalás esélyeit...

A folydogáló előkészítés jelenlegi formájában és felállításában ilyen világkiállításra nem tud garanciát nyújtani. Átfogó, a gondolatot a maga politikai jelentősége és lehetősége szerint megragadni képes koncepció nélkül pedig — bármi van is terven — a jövőbe vezető hidat a megvalósítás során vízlepcsővé torzulhat...”

sági szintje. A döntést, hogy hol legyen a világkiállítás, már csak azért sem lehet, mondjuk, egy vidéken élő építésre bízni, mert a helykijelölésnek komoly gazdasági következményei vannak, hogy a seregnyiből most csak a telkek tulajdonviszonyaira utaljak. Ebből következő: az egyediülként megadott helyszínen belül vannak a tervpályázati témák! Ilyen a terület belső struktúrája, megközelítése, attraktív megjelenése, a világkiállítás eszméjét szimbolizáló tárgy vagy építmény. S ha mindezeket túl vagyunk, akkor következhetnek az építészeti ötletpályázatok, hogy milyenek legyenek a pavilonok, az akcióterek, hogy miképp tagítható a kiállítási hely-

szín a Duna két partján már meglévő adottságokkal, a Margit-szigettel, Aquincummal, a Várral, a Citadellával, a szállodasorral. A szövetség csakis ezzel a szisztémával ért egyet, s elhatárolja magát attól, hogy még mindig élő gondolat, hogy egyébként bárki javasolhat más, újabb területeket is az Expo lehetséges helyszíneül.

— Gondolom, azért is vélekednek így, mert az idő sürget...

— A szövetséget és tagjait nyugtalanítja a mostani kapkodó tétova-ság, mely legrosszabb esetben oda vezethet, hogy — függetlenül a BIE-döntésétől — kifutunk az időből és már nem tudjuk megcsinálni. Ugyanis a városrendezési tervpályázatot meg kell előznie az alapos, területfeltáró munkának, tervezési programot kell csinálni — magyaráz jó kérdéseket tenni fel a városrendezőknél, hogy azokra csak jó válaszokat adhassanak. Az időzavart azért is el kellene kerülni, hogy ne szűküljön a pályázat hazai résztvevőinek köre. (Könnyen elképzelhető ugyanis, hogy kényszerű feltételek között lesznek olyanok, akik egyszerűen nem tudják fölvenni, hogy pályázzanak.)

— Lehet, hogy akkor nemzetközi versenyt kell hirdetni?

— Erre mai, ismert anyagi helyzetünkben csekély esélyt látok. Viszont van egy megállapodásunk az osztrákokkal, hogy kölcsönösen részt vehetünk egymás pályázataiban. Az is e kormányzati elképzelés része, hogy indulhatnak a pályázaton a külföldön élő magyar származású építészek is. Megmondom őszintén, ez technikai nehézségeket okozhat, mert kinek és mivel kell igazolnia származását, magyarságát? (A Nemzeti esetében ezt úgy hidaljuk át, hogy a részvételt fogadtuk el igazolásként.)

— Végezetül: mi a szövetség álláspontja a kérdésben, hogy kell-e nekünk most ez a világkiállítás?

— Mivel olyan történelmi pillanat következett be, amikor a magyar önérték és talán nem is csak az európai, hanem a világéértékek éppen szinkronban vannak, úgy gondoljuk, meg kell az Expo-t csinálni. Feltéve, hogy gazdaságilag megéri, a magyar társadalomnak szüksége volna a sikerélményre. De akkor ennek tudatában előbb a koncepciót kell kidolgozni, beleépítve a nemzet szellemi újjáépítésének folyamatába.

Pálffy Katalin

Rockopera — repríz

Nagy László felvétele

Kaszás Attila és Nagy Anikó

A Rock Színház elmúlt évi produkciója, A bestia című rockopera az idén „visszajött” a szabadéri műsorba, három előadásra. Tegnap este tartották meg az első, ma, illetve szombaton nézhetik meg meg A bestiát a műfaj kedvelői. Szakcsi Lakatos Béla és Csemer Géza alkotásának sztorija Báthory Erzsébet véres legendáján alapul, Sík Ferenc állította a dómszínpadra. A szereplők — egy kivétellel — ugyanazok, mint tavaly, a kettős főszerepet, a csejthei várúrnőt és a Zsorka nevű csepüregőt a színház sztárja, Nagy Anikó éneklő-játssza. Korábbi híradásunkkal ellentétben Gebora György vezényelt tegnap, s a további előadások karmestere is ő, mert Maklári Lászlónak — mint megtudtuk a szabadtéri művészeti titkártól — más elfoglaltsága van.

Holnap kezdődik a néptáncfesztivál

A nemzetközi néptáncfesztivált idén is megrendezi a Szakszervezetek Csongrád Megyei Tanácsa. Nyolc együttes érkezik ez alkalomból Szegedre. Bul-

gária, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, az NDK és a Szovjetunió szakszervezeti és egyesületi táncgyűjtéseivel, két nyugati országból, az USA-ból és az NSZK-ból várnak vendégeket a rendezők. A hazaiak közül a miskolci Színvölgyi Vassas és a három szegedi, a Délép Napsugár, a Bálint Sándor és a Szeged együttes szerepel a fesztiválon.

A holnap délután 5 órakor kezdődő Dugonics téri nyitótáncban, valamint a szombaton és vasárnap az újszegedi szabadtéri színpadon este fél 9 órakor kezdődő bemutatón csak a nyugati és a magyar együttesek vesznek részt. A fesztivál szűkös költségvetése miatt a szocialista országok képviselői csak hétfőn érkeznek. Ők délutánonként, amellyel hogy tájékoztatók mutatkoznak be a vidéki közönségnek, fellépnek a múzeum előtt, a Dugonics téren és az Aradi vértanúk terén bemutatott táncokban. A járókelőket szórakoztató bemutatók kedden délután 2 órakor, csütörtökön 4 órakor, pénteken és szombaton 6 órakor kezdődnek. Újszegeden a Vigadóban holnap este 10 órától és hétfőn este 9 órától tánc-ház lesz, ahova minden táncolni kívánó szegedi lakost és ide látogató turistát várnak a szervezők.

A fesztivál a gálaműsorral, Rossa—Novák—Polner Jóvendőmondó című kompozíciójával zárul. Ezt két előadásban láthatják az érdeklődők a Dóm téren 28-án, pénteken és 29-én, szombaton este fél 9 órai kezdettel

Helyzetelemzés — a nyilvánosság ürügyén

Barabás János előadása a nyári egyetemen

Besenyi Sándor egyetemi adjunktus, a TIT művelődésméleti nyári egyetemének titkára nyitotta meg az idei, 18. előadás-sorozatát tegnap az SZBK-ban. A meglehetősen kisszámú hallgatósnak ezután Barabás János, az MSZMP KB titkára tartott előadást. Nyilvánosság és a demokratizálás címmel.

A funkcióját viszonylag rövid idő óta betöltő, társadalompolitikával foglalkozó párttitkár elméleti igényekkel elemezte a nyilvánosság fogalmát és funkcióit, megindokolva a tételt: a politikai nyilvánosság a társadalmi demokrácia színtere és feltétele. A nyilvánosság politikai-történeti szerkezetváltozásairól szólva az előadó három korszakot különített el legújabbkori történetünkben — a téma szempontjából: 1. a monopolisztikus hatalomgyakorlás korszakát 1948-tól 1956-ig datálta; 2. a hegemonisztikus, önkorlátozó hatalomgyakorlás időszakát 1957 és 1988 közé tette; 3. az átmenet a plurális hatalmi rendszerbe — véleménye szerint — az 1989. februári MSZMP KB-ülés óta tart.

Rövid, ám aktualitása okán is érdekes volt Barabás János elemzése az előbbi korszakokról, amit immár Kádár-korszaknak nevezünk. Azt fejtette, hogy a hatalomgyakorlás módosulásai következtében egy-

fajta rejtett pluralizmus működött ebben a korszakban, amely sajátos kompromisszumokhoz vezetett. Viszonylagos autonómiák alakultak, a magánélet, a magánfogyasztás depolitizálódhatott. (Az előadó szerint ezekre a „kis szabadságokra” emlékezett drámai erővel a társadalom Kádár János temetésekor.) Kiépültek a korlátozott nyilvánosság intézményei — és a tabuk rendszere. Am a korszak utolsó éveiben a kompromisszumokat aláásta a gazdaság teljesítőképzetlensége. Mára addig jutottunk, hogy tudjuk, a poszt-, vagy neo-

sztalista társadalomépítési és -szervezési modell működésképtelen és reformálhatatlan; ám az említett kompromisszumos értékek valóságosak, mai megkérdőjelezésük méltatlan, jelentette ki az előadó.

A pluralista demokráciába való áttérés szakaszát jellemezve néhány illúziótól óvott Barabás János: a hatalomgyakorlás társadalmi ellenőrzése önmagában nem ment meg a korrupciótól; a pártállam szétválásának euforikus elményé középette hajlunk megelégedezni arról, hogy a pluralizmus viszonyai között igenis a politikai erő-

viszonyok határozzák meg, ki tölti be a közhatalmi funkciókat. Akik tehát lelkendeztek azon, hogy a miniszterelnök maga állíthatja össze a kormányt, tudniok kell: a választások után ez nem fordulhat elő; ugyan-csak nem ismerik a pluralizmust azok, akik csodálkozásukat fejezik ki: miért vállalt pártelnökségi funkciót a miniszterelnök.

A többpártrendszer közel-jövőjéről szólva azt a véleményét fejezte ki, miszerint a differenciálódás megerősödik; sok kis párt versengésének, acsarkodásának csatartere lesz a politikai élet,

Hiányzók

ságírókat népszerű-tudományos fórumokon is meghallgassák, mert ők ma a nemzet hírvivői, s ha jól dolgoznak, kiérdemlik az „politikacsipaló” jelzőt is.

44 éve nem voltunk hasonlóan fontos poszt-on.

Ehhez képest a nyári egyetem programjából — előadói közül — hiányoznak az írott sajtó képviselői. Indok is hangzott erre: „áttekinthetetlen a magyar sajtó”. Jó, be-

leegyezem, az írott sajtó legyen áttekinthetetlen. De azt azért tudni és látni illik, hogy a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a HVG jó lap. Ebből pedig — számomra — nevek következnek: Mélykúti Attila, Zelei Miklós, Gáspár L. Ferenc, Franka Tibor, Bánki András, Babus Endre, Bossányi Katalin. S mert Szegeden élünk: Tanács István, vagy Halász Miklós.

Hiányoznak. Persze nem kötelező őket meghívni, de akkor a nyári egyetem címe ez legyen: művelődés és elektronikus sajtó.

D. I.

A művelődésméleti nyári egyetemen tegnaptól a tömegkommunikációnak a művelődésben elfoglalt szerepéről szólnak a meghívott előadók, akik — a jóslathoz nem kell tehetség — valószínűleg többet fognak a kommunikálás szakmai (újságírói) szempontjairól beszélni, mint a nagy magyar művelődési folyamatról — bőbeszédű a koporsóig. Ez azért valószínű, mert ma Magyarországon a legfontosabb cselekedetek egyike az újságírás-olvasás, a tévé előtti és a rádió melletti informálódás.

Követendő, hogy az új-